
ЗМІСТ

1. Українська Держава Україна і українці	3
2. Україна і Польща	45
3. Україна і кордони з Румунією, Молдовою, Угорщиною та Словаччиною	67
4. Радянська Україна	91
5. Герої та антигерої	147
6. Друга світова війна	187
7. Український визвольний рух. Бандера, Шухевич та інші	215
8. Українська незалежність	229
9. Давні часи	243
10. Від Литви (ВКЛ) до Росії (Російської імперії)	273
ДОДАТКИ.....	295
Третій Універсал Української Центральної Ради.....	297
Четвертий Універсал Української Центральної Ради.....	303
Декларація про державний суверенітет України	310
Постанова Верховної Ради Української РСР Про проголошення незалежності України	319
Акт проголошення незалежності України.....	320
Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї	321
Руська Правда	326
Яса	345

— *Пане Даниле, тема, на яку я зараз хочу поговорити, це кордони України та народи України. Той кордон, який є в Україні зараз, він чесний чи ні?*

— Я можу це записувати, це геніальне питання. Як сказав Блаженнійший Святослав Шевчук, якщо я не помиляюся, то саме йому належить ця формула, яка мені дуже на серце лягла: «Україна там, де б'ється українське серце».

— *Тобто кордони України в Бразилії і в Австралії?*

— Культурні, духовні — безперечно.

— *Українське серце — це що? Серце українця?*

— Це ключове питання, українське серце — серце людини, яка може жити в Гренландії, може жити в Данії, може жити в Сполучених Штатах або в Стрию, або в Чернівцях, яка розуміє роль і місце цієї території, яку ми сьогодні називаємо Україною, яка є самостійною державою, в кордонах 1991-го року, і який хоче, щоб це була територія свободи, відповідальності й розвитку людини, територія успіху, в якій сама людина визначає, що для неї є успіхом: для когось це бути видавцем, для когось прекрасним журналістом, футболістом і т. ін., але їй не нав'язують згори, як

це було при комунізмі, що успіх — це чеська стінка, кришталь, почата пляшка коньяку і килим на стіні — оце є успіх. Народи України, безперечно, це єдина правильна формула. Є народи України і є громадянство України, це треба розрізняти. В політичному сенсі, якщо ти народився, ти маєш український паспорт або хочеш його отримати, ти є українець — крапка. Далі ти можеш бути євреєм, казахом, білорусом, лемком, ким завгодно, це твоє приватне питання, це питання твоєї особистої ідентифікації, це приватне право, в яке держава не має пхати взагалі нічого. Хочеш сповідувати віру Мойсея — сповідуй, хочеш сповідувати рідну українську віру — сповідуй, але не лізть зі своїм статутом в чужий сад, я би так сказав.

— *Чудово, якщо людина живе в Україні і є громадянином України, але все-таки думає про сусідню державу як про свою власну вотчину, і через 30 років після краху СРСР вважає себе радянським громадянином, то ким є вона в такому формулюванні?*

— Вона є громадянином України, значить вся її діяльність, всі вислови публічні підпадають під дію наших законів, в тому числі і Кримінального статуту. Вона може прагнути жити в Росії, це її суверенне право: зібрав валізку, поїхав і живеш в Росії, насолоджуєшся всіма «прелестями русского мира», але якщо ти піднімаєш руку на українську державу, тим більше озброєну, то ця рука має бути відрубана відразу і без пощади. І це не тому, що

я ненавиджу цих людей, а тому що я абсолютно ясно розумію з висоти своїх років, шістдесяти п'яти майже, я розумію, що якщо тут не забезпечити природні права людини і не створити механізми їх захисту і розвитку, це може зробити тільки держава, інакше Центрально-Східна Європа отримає геморой на десятки років, тому що ці люди вже не заспокояться.

— *Ми вже тридцять років знаємо, що держава має це зробити, але вона цього не робить.*

— І не буде робити, в цьому сенсі ця держава не буде цього робити тому, що вона є тотально шизофренічною від моменту свого народження. І я, як свідок проголошення цієї Незалежності, стверджую, вона є абсолютно диким гібридом трьох державницьких формацій: терористичного режиму, людоїдського режиму УРСР — це прямо записано в законі, і лівого соціалістичного корумпованого зверху-донизу безумного режиму Директорії УНР Симона Петлюри. Я думав, що їх дві, а виявляється три: на днях з подивом для себе дізнався, що в нас є і інституція, яка вважає себе правонаступником гетьманату Павла Скоропадського, це єдина правова держава, яка тут існувала дев'ять місяців, і це Академія наук України, прямо записано в статуті, що ми є правонаступником.

— *Тобто зараз Україна є формальним правонаступником трьох держав: УРСР, УНР і є Академія наук, заснована державою Скоропадського. Повертаємось до кордонів, ми можемо міряти*

Павло Скоропадський

ці кордони або по 1991 року, що, безумовно, законно, або уявно по Київській Русі, або уявно по кордонах УНР або держави Скоропадського, так?

— Ні, існує міжнародне право, яке діє станом на цей момент. Існує Гельсінський акт про непорушність кордонів, далі починається гра, тому що УРСР не була тоді суб'єктом підписання

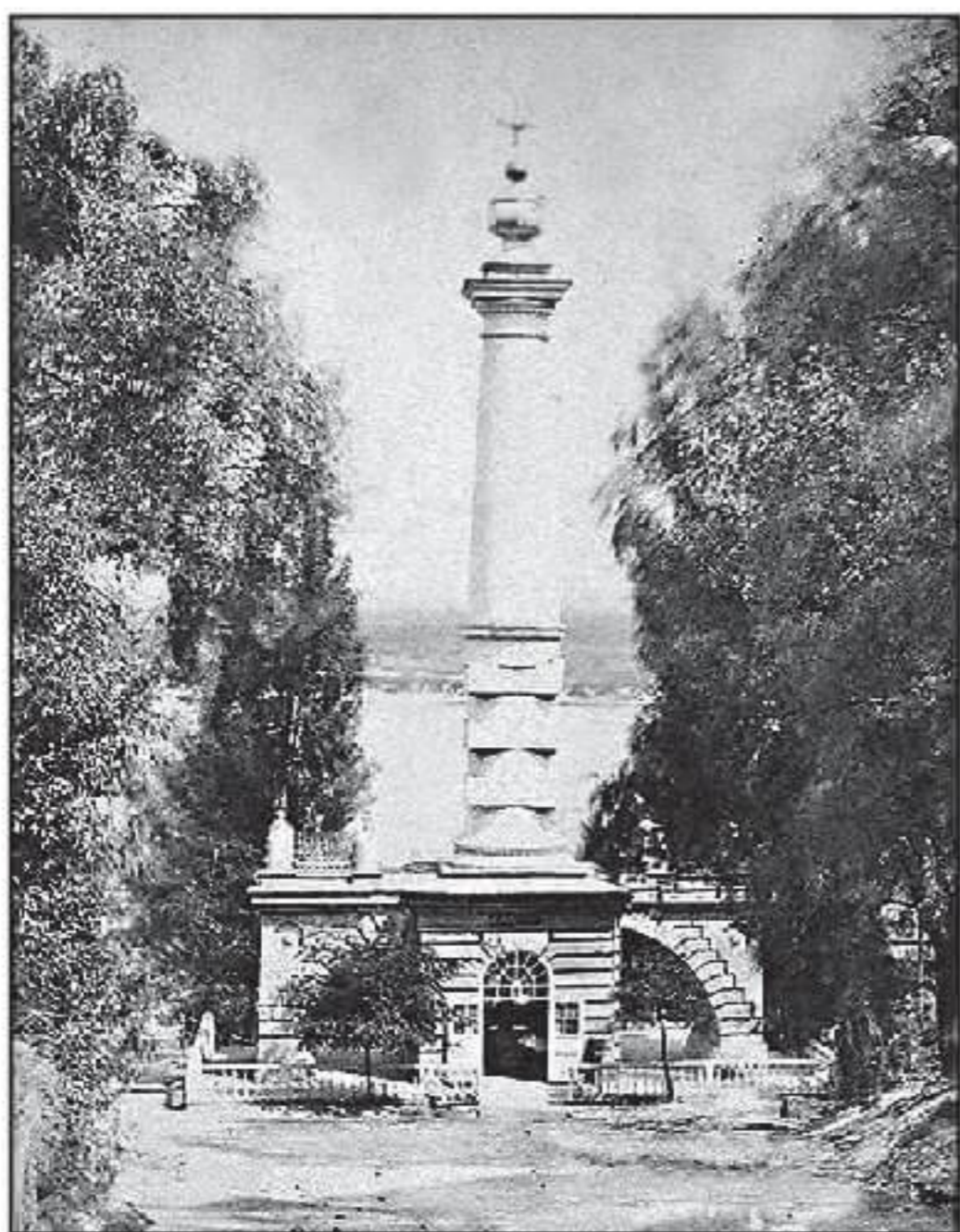
ця цього договору. Брежнєв підписував від імені Радянського Союзу, і питання внутрішніх адміністративних кордонів не було в Радянському Союзі, в правовому сенсі не було врегульовано. Адміністративно-прикордонні суперечки між Казахською РСР і Російською, або Киргизькою та Туркменською, або Україною і Молдовою вирішувалися на рівні райкомів партії: пересунути туди або пересунути сюди, мало хто це знає. Тому питання це є: а) у сфері міжнародного права воно лежить у сфері великого договору підписаного, між іншим, Єльциним і Кравчуком у Києві 1993 року,

де написано, що питання це закрите раз і назавжди. Хоча треба сказати, що вони (Росія) посиляються на те, що вони мають за спиною прецедент 1991 року, коли тодішній прес-секретар Єльцина Вощанов опублікував за прямою вказівкою своїх керівників заяву (потім його дрючили за це неймовірно, її спростували, що це не вони, це його особиста ініціатива), в якій було чорним по білому записано, що якщо УРСР вийде зі складу Радянського Союзу, керівництво РФСР має право поставити питання про перегляд кордонів внутрішніх між Росією та Україною. Почався дикий крик і це спростували. Питання навіть не в кордонах, питання в тому, що українська держава могла би запропонувати своїм громадянам, як тільки ми отримаємо ясний, чіткий, зрозумілий людям проект розбудови модерної держави. Такої, в якій людині буде зручно жити, а не те, що ми маємо зараз, тоді питання кордонів України відпаде саме по собі, і Брянськ набіжить, і Кубань набіжить, і всі набіжать, тому що всі хочуть по-людськи жити.

— До цього ми повернемося. Знаємо, що колись казали, що в 1991 році кордон між цивілізо-

Логотип НАН України

Колона Магдебурзького права
у Києві

ваним світом і Росію проходить десь біля Львова. У 2004 році, коли був перший Майдан, кордон між цивілізованим світом і Росією зсунувся до Дніпра. У 2014-му ми зрозуміли, що лінія фронту пролягає між українськими військами і сепаратистами та російською армією. І ми розуміємо, що цей кордон — це зараз кордон між Європою та Росією. В Європі кор-

дони поступово зникають між країнами, між народами Європи, якщо Україна не просто вибере цей шлях, а зможе його відстояти, то ми в якийсь момент станемо народом об'єднаної Європи і зможемо стирати кордони між іншими країнами Європи та Україною, але продовжувати встановлювати кордон.

— Ну є така точка зору, вона на мій смак шкутильгає на дві ноги, тому що треба спочатку дати точне визначення, що ми розуміємо під терміном «цивілізація», те що ти кажеш — Львів, відповідно Київ і Східна лінія фронту. Цивілізація — це є місце, де править писаний закон, під яким усі, ніхто не може бути вищий, ніж закон, і в цьому сенсі цей кордон існує до сьогодні. Люди це не розуміють на